

Pleegouderschap van Brandgans en Boerengans bij Nijlgans

Fred Cottaar

Inleiding

De Nijlgans staat niet altijd bekend om zijn vriendelijke houding tegenover soortgenoten en andere soorten eenden en ganzen. Toch worden er af en toe ook andere dan alleen maar agressieve houdingen waargenomen. In het voorjaar van 2006 werden opmerkelijke 'samenwerkingen' waargenomen tussen een paar Nijlgansen en een Brandgans, en een paar Nijlgansen en een witte Boerengans. In 2007 was er wederom sprake van beide 'bekende' gevallen, maar nu werd ook nog een derde geval bekend, wederom met een Brandgans. Deze bijdrage beschrijft de bovengenoemde opvallende waarnemingen van 'pleegouderschap' door Brand- en Boerengans bij Nijlgansen.

Waarnemingen 2006

In en rond de Veerpolder en de Veerplas werd in het voorjaar regelmatig een solitaire Brandgans aangetroffen die zich ophield met een paar Nijlgansen. Op 22 april werd de betreffende Brandgans (een gents) aangetroffen samen met het vrouwtje Nijlgans en negen kleine kuikens. De nijlgansman bleek op afstand te lopen en later volgde nog een interactie van het paar met de Brandgans tegen al te opdringerige Zwarte Kraaien en Grauwe Ganzen. Na deze waarneming werden dit paar met de Brandgans nog verschillende keren geval gezien. De laatste op 1 juli toen de Brandgans nog steeds tussen negen vrijwel volgroeide Nijlgansen en hun ouders liepen.

Daarnaast was er een 'geval' in de Poelpolder. Dit betrof een paar Nijlgansen met vier kuikens die constant werden 'bewaakt' door een gents witte Boerengans (zie foto). Deze vrij vliegende Boerengans vertoeft al jaren in de Poelpolder en vergezelt hier ook al jaren een paar Nijlgansen. De Boerengans verdedigde bij gevaar de kuikens in samenwerking met de ouders. Er was geen sprake van enige verdere verwantschap van de kuikens met de pleegouder; alle kuikens zagen eruit als een Nijlgans. Van de vier kuikens werden er drie met succes grootgebracht.

De Boerengans en 'zijn' familie Nijlganzen van de Poelpolder, voor gevaar gevlucht naar de aangrenzende Ringvaart 19 juni 2006. Anneke Koper

Waarnemingen 2007

In de Veerpolder en rond de Veerplas werd de gent Brandgans wederom waargenomen in gezelschap van een paar Nijlganzen met kleine kuikens. Vervolgwaarnemingen werden in de kuikenfase regelmatig gedaan, waaruit bleek dat de Brandgans weer actief deelnam in de bescherming van de nijlganskuikens. Ook dit jaar werden alle (zeven) kuikens met succes grootgebracht.

In de Poelpolder werd dit jaar in eerste instantie geen pleegouderschap waargenomen. Dit bij gebrek aan kuikens van het betreffende paar Nijlganzen in het voorjaar. De Boerengans verbleef in het begin van het broedseizoen wel in de omgeving van een paar Nijlganzen, maar op een gegeven moment werd de 'relatie' verbroken. Vanaf eind mei zocht de Boerengans toenadering en aansluiting tot een groep van vijf families Grauwe Ganzen. De Boerengans werd door de adulte Grauwe Ganzen tijdens de opgroefase van de kuikens getolereerd, maar vertoonde hier niet het gedrag van pleegouder als bij de Nijlganzen. Toen echter eind juni het paar Nijlganzen toch met zeven kleine kuikens werd gezien was

de Boerengans meteen aanwezig en verbleef tot in augustus in de nabijheid van de familie. Alle kuikens werden vliegvlug.

In de Velsbroek, in de omgeving van de Westbroekplas, verblijft al tijden een gent Brandgans. Naar later bekend werd vertoonde dit exemplaar voor 2006 ook het gedrag van pleegouder bij een paar Nijlganzen met kuikens (mededeling Pieter van Eijk). In 2006 werden, vermoedelijk doordat het paar geen kuikens had, geen waarnemingen gedaan die betrekking hadden op bovengenoemd gedrag. Echter in 2007 werd de Brandgans in gezelschap gezien van een paar Nijlganzen met kleine kuikens. Ook hier werden meerdere vervolgwaarnemingen gedaan waaruit bleek dat de Brandgans zich bemoeide met de zorg van de kuikens. Alle (vijf) kuikens werden met succes grootgebracht.

Discussie

Nijlganzen kunnen zich nogal opmerkelijk agressief gedragen tegen andere soorten watervogels. Des te opmerkelijk waren de waarnemingen in 2006 en 2007 van verschillende paren Nijlganzen met kuikens die een 'extra' ouder hadden ingezet voor de zorg voor de kuikens. In deze gevallen betrof het een Brandgans in de Veerpolder in 2006 en 2007, een Brandgans in de Velsbroek in 2007 en een witte Boerengans in de Poelpolder in 2006 en 2007. Alle drie de vogels, die zich als pleegouder gedroegen, waren genten. Mogelijk waren ze aangetrokken tot een andere soort uit gebrek van soortgenoten in de omgeving, alhoewel dat voor de Boerengans niet helemaal opging. In de nabijheid verbleef nog een groepje van drie witte Boerenganzen, die zich echter afzijdig hielden.

In alle vier gevallen waren beide ouders van de nijlganskuikens aanwezig en werd dus niet één der ouders vervangen. De kuikens zagen er allemaal uit als pure nijlganskuikens en de 'relatie' uitte zich dus alleen in het gemeenschappelijk met de ouders grootbrengen van de nijlganskuikens.

Fred Cottaar, Lutulistraat 42, 2037 CB Haarlem, fred.cottaar@tiscali.nl.